

UBL: BKN00G 37: 2

D E

Geduldige Helena

VAN

CONSTANTINOPEL.

Herziene Uitgaaf.

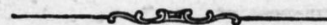
AMSTERDAM,
Firma F. W. VISLAAKE.

10037

DE GEDULDIGE HELENA

VAN

CONSTANTINOPEL.

AMSTERDAM,

Firma F. W. VISLAAKE.

*Hoe de Koningin van Konstantinopel,
eene dochter ter uereld bracht, die Helena
genaamd werd, en hoe de Koning
na den dood van zijne vrouw op zijne dochter
Helena verliefd werd.*

Vele eeuwen geleden, in het jaar 807, leefde in Italie Paus St. Clement, wiens eigen zuster gehuwd was met den koning van Constantinopel, Antonius genaamd. Toen 's konings gemalin hem weldra een kind zou schenken, zond koning Antonius een bode naar zijn zwager den Paus, vragende, hoe men het kind zoude noemen; zoo zond de Paus weder, dat indien het een zoon was, dan zoude hij Clement heeten, was het eene dochter, dan Helena. Als nu den tijd der natuur volbragt was, zoo baarde de koningin eene dochter, die Helena genoemd werd. Dit kind groeide op in alle deugden en in Godsdienst en werd zoo uitnemend schoon, dat men haars gelijken niet vond. Als zij nu vijftien jaren oud was, stierf hare moeder. De Koning nu zonder vrouw zijnde, zond in alle landen gezanten, om voor hem eene vrouw te zoeken, die zoo schoon was als zijne dochter, dewelke men nergens vond. Ten laatste werd hij ontstoken met kwade liefde op zijne dochter en dacht die te trouwen tot vrouw, hetgeen hij haar ook te kennen gaf en waarover zij zeer verwonderd was. Zij viel op haar knieën, bad met weenende oogen, zeggende: Och lieve Vader! wees beter beraden; want men vindt genoeg vrouwen die gij met God en met eere moogt trouwen, al trouwt gij mij niet, ter verdoemenis onzer beider

MIJ. DER NED.
LETTERKUNDE
TE LEIDEN

zielen. Toen zeide de vader, dat hij daarom niet vraagde, hij wilde haar trouwen wie 't lief en leed was. Toen zeide Helena: weet vader, dat zij liever wil sterven dan met u trouwen. Binnen dezen tijd hadden de ongeloovigen Rome belegerd, dus verzocht de Paus aan koning Anthonius om bijstand waartoe de koning zich haastelijk bereidde met zijne gansche krijgsmagt en trok naar Rome, waar hem de paus verwelkomde. Toen zeide de koning: O heilige Vader! Ik ben hier gekomen om u te helpen en uwe vijanden te verjagen, (zoo 't God wil) eer wij scheiden zullen behoudens dat gij mij eene bede zult toestaan, als de oorlog gedaan is; anders begeer ik niet voor mijn arbeid; en wilt gij het niet doen, zoo zal ik terstond van hier trekken, zonder u bijstand te doen. Als de Paus dit hoorde, zeide hij: dat hij zijne bede zoude toestaan, want hij meende, dat hij geene onredelijke zaak begeeren zoude. Toen was de koning zeer verblijd bereidde zich om te strijden en trok buiten Rome, daar hij zoo vreeselijk sloeg tegen de ongeloovigen, dat hij 't veld behield en de vijanden de vlugt namen en Rome verlieten. Toen kwam koning Anthonius met de overwinning weder binnen Rome en ging naar den Paus, zeggende, dat hij nu weder naar huis wilde trekken en begeerde, dat de paus hem beloofd had. De Paus zeide: begeer wat gij wilt, het zal u geschieden. Toen zeide de koning: zoo begeer ik, dat gij mij toestaat te trouwen Helena, mijne dochter uwe nicht. De Paus, dit hoorende, zeide lieve zwager! begeer deze bede niet; want dit is tegen God en de rede. De koning zeide: gij hebt mij beloofd mijne bede toe te staan en ik begeer anders niet; wilt gij het niet toestaan, zoo zal ik van Rome niet scheiden, of zal deze stad verwoesten.

*Hoe een Engel den Paus een brief bracht
als hij offeranden deed.*

Als de Paus dit gehoord had, zoo bad hij zijn zwager, dat hij tot den anderen dag wilde blijven, tot dat hij offerande zoude gedaan hebben, hetwelk de koning deed. Als nu de Paus offerande deed bad hij God, dat hij hem vertoonen wilde, hoe hij het met zijns zwagers bede maken zoude. God verhoorde zijn gebed: daar kwam een Engel, die een brief op den altaar legde. Als de Paus den brief las, zoo zag hij, dat hij zijn zwagers bede kon toestaan, want hij die niet gebruiken zoude, zoo hij meende. Toen was de Paus verblijd, en na de offeranden heeft hij met bezegelde brieven zijn zwagers begeerte toegestaan. Toen was de koning verblijd, en vertrok naar Konstantinopel om zijne dochter te trouwen, die als zij haar vader zag hem zeer vriendelijk verwelkomde. Daarop kuste de koning zijne dochter en zeide: mijne lieve dochter! gij wordt alleen van mij bemind boven alle de vrouwen der wereld, en ik zal u trouwen want uw oom heeft het mij toegestaan. Toen zeide Helena, ik geloof niet, dat de Paus magt heeft u toe te staan, dat tegen Gods wet is, en daarom zal ik u niet trouwen, al zoudt gij mij 't eene lid van 't andere doen trekken. Na deze en meer andere woorden, gebod de koning zijne dochter te gaan slapen. Hij gaf bevel dat men het Hof zoude behangen met tapijtsieraden, daar hij haar des anderen daags trouwen wilde.

*Hoe Helena geheel ontsteld in haar kamer ging
daar zij weenende in hare handen sloeg.*

Als dit Helena van haren vader gehoord had, zoo is zij van hem gescheiden, en ging in haar kamer, daar zij zeer groot misbaar maakte, weenende en in

haar handen wringende. Clarisse, haar kamenier. dit ziende wilde haar vertroosten; maar Helena wilde daar niet naar hooren, greep een zwaard dat in haar kamer lag, en zeide met felle woorden tot Clarisse: neem dit zwaard, en dood mij daarmede, of ik zal 't zelve in mijn harte steken. Jonkvrouwe zeide Clarisse, ween niet meer, ik zal u raad geven om uwen vader te ontkomen, wij zullen terstond naar de haven gaan, daar zult gij een schip huren, dat u in een ander land voeren zal, en alzoo zult gij uwen vader ontkomen.

*Hoe Helena met een schip haren Vader
ontkwam naar een ander land.*

Helena verstaan hebbende den goeden raad van Clarisse, maakte zich terstond gereed deed een gestoffeerden mantal om, gaf Clarisse een koffer met goud en zijn zoo te samen naar de haven gegaan, terwijl het hofgezin sliep; huurde daar een schipper tot wien Helena zeide: haast u en voer mij met uw schip in een ander land, waar gij wilt. De schipper zeide: jonkvrouwe, dat durf ik niette doen, want uw vader meend u te trouwen, en als hij vernam, dat ik weder hier kwam, hij zou mij doen dooden. Toen zeide Helena: vriend! ik zal u zooveel geld geven, dat het u niet noodig zal zijn wederom te keeren, De schipper zeide: jonkvrouwe! zoo zal ik u voeren als het ubelieft, en alzoo is Helena ontvlugt, en scheidde van Konstantinopel met weenende oogen, en Clarisse is weder in het Hof gegaan; in haar kamer daar zij op haar bed ging liggen slapen. Des morgens vroeg zond de koning zijnen kamerling tot Helena om te zien of zij gereed was, want hij wachtte haar om te trouwen. De kamerling kwam kloppen aan Helena's kamer, daar

niemand sprak, waarover hij boos werd, en heeft zoo stoutelijk op de deuren gestoten, dat Clarisse daarvan ontwaakte, en vraagde, wie daar klopte; de kamerling zeide: ik ben 't, de koning doet vragen of zijne vrouwe Helena gereed is om tot den koning te komen, dewijl hij op haar wacht. Hierop heeft Clarisse de kamerling ingelaten, en ging met hem naar Helena's bed, schoof de gordijnen open, even of zij niet anders wist, of zij daar lag te slapen; dan haar niet vindende, begon zij te weenen en zeide: ach! waar is myne vrouwe, wat zal ons overkomen? Als de kamerling dit zag, is hij terstond tot den koning gegaan en zeide 't hem.

*Hoe de koning tot Clarisse kwam en naar
Helena vraagde.*

Als hem de kamerling dit gezegd had, zoo werd de koning heel verstoord, en liep terstond in haar kamer daar hij Clarisse vond, die hij vraagde, waar zijne dochter was, Clarisse zeide dat zij het niet wist. De koning liet haar in de gevangenis zetten en zeide zoo gij mijne dochter niet weet zal ik u doen sterven.

Toen werd Clarisse vervaard, zij viel op hare knieën, biddende om lijfsgenade, en zeide: Heer! koningik zal u de waarheid zeggen van uwe dochter. Gisteren avond als wij slapen zouden gaan, wilde zij haar zelve dooden, dat ik nauwelijks keeren konde, ik zeide haar, dat het beter was, dat zij een schip huurde, en liever moest vlugten, dat nam zij aan en is dadelijk weggegaan. Toen werd de koning boos; hij deed Clarisse verbranden, en zwoer bij zijne kroon, dat hij nimmer ruste zoude, eer hij zijne dochter gevonden had, hij heeft zich gereed gemaakt met schepen en gewapende mannen. waar hij mede wegtrok om zijne dochter te zoeken, die hij eerst gevonden heeft tweeëntwintig jaren daarna.

*Hoe Helena te Sluis aankwam en kort daarna
weder in zee trok, daar het schip
vreeselijk bevochten en van de roovers genomen werd.*

De schoone Helena is na veel ongemakken met het schip tot Sluis in Vlaanderen gekomen; heeft den schipper goed betaald, en na afscheid genomen te hebben, naar een klooster gegaan, daar Christen nonnen in woonden op tribuut, onder de heeren van der Sluis. Als Helena het klooster naakte, zoo begonnen de klokken van zelf te luiden, waarover de nonnen zeer verwonderd waren, en gingen alom uitzien, zoo zagen zij eene vrouw komen aan de zee kant, dewelke Helena was. Zij gingen haar tegen met kruisen en vanen, en ontvingen haar, hetwelk Helena verwonderde en zeide, dit niet waardig te zijn. De nonnen vraagden, dat zij bij haarlieden wilde blijven, dat Helena haar beloofde, en ging in het klooster daar zij zoolang bleef tot dat het de koning vernam die zijn knechten zondt om haar te halen, en zoo zij niet mede kwam, het klooster met al de nonnen wilde verbranden. Als Helena dit vernam heeft zij dadelijk afscheid genomen van de nonnen, die zeer droevig waren, en is toen weder naar de zee kant gegaan, daar zij een schip vond met kooplieden, die zij om Gods wil bad, dat zij haar toch wilde medevoeren, dat zij gaarne deden. Maar helaas! zij was nauwelijks met de kooplieden in zee, of zij werden door een roofschip aangevallen en genomen, de roovers wierpen allen de kooplieden over boord, en lieten niemand leven dan alleen Helena, die nam de kapitein in zijn armen en kuste haar, doch Helena had daar gaarne tegen geweest maar kon dit niet beletten, want hij wilde haar terstond onteeren. Als Helena dit zag, viel

zij op hare knieën, verzocht hem dat zij eerst haar gebed mocht spreken, hetwelk haar de kapitein toestond. Hierop keerde Helena zich tot God, hem ootmoedig om zijne genadige bescherming aanroepende zeggende:

*Gij weet, mijn God! waarachtig,
Dat ik ontvloden ben met zinne voordachtig,
Mijn vader prachtig
Dat openbaarlijk is bekend.
Maar mij te beschermen ben ik niet magtig
Zonder Uw goedertieren hulpe krachtig,
Die ik ben verwachtig,
Gelijk anders; o Hemelsch Regent.
En wil mij barmhartiglijk aanzien,
Dat ik mag blijven ongeschend.
Wil mij behoeden, o Heer der Heeren,
Behoed mij van dezen boeven hieromtrent,
Dat ik mag blijven in mijne eeren,
Opdat ik mag uwen lof vermeeren.*

God verhoorde het gebed van de bedrukte Helena, daar is terstond een groote onweder gekomen en heeft het schip in stukken geslagen, zoo dat zij alle verdronken; maar Helena bleef zitten op een stuk van het schip, twee dagen en twee nachten, komende met den vloed in Engeland aan een boomgaard, daar de takken over het water hingen, die Helena greep en trok haar zelve zoo te lande, ging in den hof zitten om te rusten.

Hoe de koning Helena in den hof vond zitten.

Als nu Helena bijna dood in den boomgaard zat zoo kwam Koning Hendrik daar langs passeeren met zijne Edelen, vond de schoone maagd daar zitten en zeide:

Jongvrouwe! hoe komt gij hier, wie heelt uw kleeren zoo bedorven? Toen zeide Helena; Heere vraag mij niet meer; maar geef mij een weinig brood, of het harte zal mij bezwijken. Met deze woorden viel zij in onmacht. De koning hield haar vast bij het hoofd en stak haar brood in den mond, zoodat zij wederom bijkwam. Toen vroegde haar de koning andermaal, hoe hare kleederen zoo vuil waren. Helena zeide; ik was in een schip met kooplieden op de zee, waar wij door de roovers overvallen werden, die alle mannen die in het schip waren doodden behalve mij, doch zij wilden mij onteeren; maar daar kwam een groote storm, die het schip in stukken sloeg, zoodat allen verdronken die in het schip waren uitgenomen ik, die na twee dagen en nachten op eene plank in zee gedreven te hebben, hier ben aangeland. Als de koning dit hoorde, kreeg hij medelijden, heeft haar op een paard gezet en binnen Londen gebragt want hij zag wel dat zij een welgeboren maagd was en van een edel gsslacht, omdat zij met een goud laken bekleed was.

*Hoe de koning van Engeland de schoone
Helena trouwde.*

Toen Helena eenige tijd in het Hof des Konings gewoond had, merkte hij hare deugdelijke manieren. Hij ging op zekeren tijd met haar eene wandeling doen en ondervraagde haar van wat land en welke afkomst zij was. Toen viel zij op hare kniën en zeide Heere maak u niet boos; want ik noem mijn geslacht niet, maar tegen mijns vaders wil ben ik uit mijn land gevlugt, omdat hij mij wilde trouwen, en ben aldus met lijfsgevaar in uw land gekomen. De koning nam haar in zijne armen en zeide: Jonkvrouw? gij

zijt waardig eene koningin te zijn, daarom beloof ik u te trouwen en te maken koningin van Engeland. Toen viel Helena weder op de knieën en zeide: heer koning! bij uwe gratie, het ware zeer groote onwijsheid, dat gij mij trouwen zoudt daar gij niet weet wie ik ben of van wat land, en geen ander goed heb dan de kleederen dien ik aan heb. Toen nam de koning haar bij de hand en zeide: mijne uitverkorene vrouw ik heb goed genoeg voor ons beiden. Hierop ging de koning bij zijne heeren, daar hij tegen zeide: ik wil, dat gij alle deze maagd zoo vele eer aandoet als mij zelven; want ik wil haar trouwen, en maken haar koningin en vrouw van alles, dat mijn kroon toebehoort. De heeren antwoordden: heer koning wat u belieft is ons zeer wel. Maar de oude koningin nam daarop haren zoon, den koning, en zeide: gij dwaaskop zijt gij dol en uitzinnig, dat gij deze slet wilt trouwen, die al de wereld doorloopen heeft, en is het dat gij ze trouwt, ik zal u beiden zulk een grooten last bereiden, dat gij gedurende uw gansche leven daaraan gedenken zult; zoo alsook door haar ten uitvoer gebracht is; want zij stelde zulke verraderijen aan, dat zij en twee andere mannen daarom verbrand werden. Toen zeide de koning: zeg en doe wat gij wilt, ik zal haar nochtans trouwen. Zoo is de koning van zijne moeder gescheiden en gebod, dat men alles bereiden zoude: het hof versieren en behangen naar den staat des konings, hetwelk ook zoo gedaan werd. Des anderen daags trouwde de koning de schoone Helena met groote eer en pracht. Er werd een groot feest gehouden twintig dagen lang en daarna keerde elk weder naar zijn huis; ook vertrok des koning moeder naar haar paleis te Dover. De koning en de koningin bleven te Londen in vreugde leven, want

zij hadden elkander boven mate lief. Zij bleven bij elkander omtrent twee jaren lang, en zij werd bevrucht van twee zonen, die namaals veel druk leden. als ook hunne moeder veel armoede, door de verraderij van des konings moeder.

Hoe de Paus brieven zond aan Koning Hendrik van Engeland om bijstand.

Op eenen tijd kwam de koning Butor van Armenië met een groote krijgsmagt de stad Rome belegeren. Als de Paus zag, dat hij zoo zeer overlast werd, zond hij om bijstand aan alle Christen Prinsen, en zonderling schreef hij ook aan koning Hendrik van Engeland. Als deze de brieven ontvangen had, bereidde hij zich met een groot leger en maakte den Hertog van Clocester Ruwaard van Engeland. Ook liet de koning maken drie gelijke zilveren zegels; het eene behield hij zelf, het anderen gaf hij Helena, en het derde den hertog van Clocester, hem bevelende al zijn goed en landen; want hij vertrouwden den hertog boven al zijne andere heeren. Hierop heeft hij afscheid genomen van Helena, van den hertog en al de andere heeren, bad hun dat zij zijn land en volk getrouw wilden zijn en is vertrokken. Toen de koning vertrokken was, kwam de oude koningin dikwijls aan het hof om Helena te bezoeken, die zwanger was. Zoo viel het op eenen tijd, dat de oude koningin bij Helena zat, en deszelfs hoofd in haren schoot legde, zoodat zij in slaap viel, toen nam de oude bedriegster Helena 't zegel uit haar beurs en na haar ontwaken vertrok zij. Zij liet een goudsmid halen, die het namaakte, daar niemand van wist dan zij en de goudsmid, dien zij als het zegel volmaakt was, dood-

stak en hem door een venster in 't water wierp. Toen is zij terstond weder gekomen en heeft het zegel heimelijk weder in Helena's beurs gedaan.

Hoe Helena twee zonen baarde en door de oude Koningin verraden werd, die den Koning schreef, dat zij bevallen was van twee jonge honden.

Nadat de tijd der natuur vervuld was, baarde Helena twee schoone zonen, waarover de Hertog zeer verblijd was en zeide tot de koningin, dat hij het den koning zoude schrijven, en heeft ook dadelijk een brief gezonden; maar de oude koningin heeft den bode te Douver opgewacht, terwijl hij aldaar voorbij moest passeeren. Als de bode daar kwam werd hij tot de koningin gebragt, die hem zoo onthaalde, dat hij door dronkenschap in slaap viel. Toen nam de oude koningin de brievenbus, nam den brief er uit, dien de Hertog aan den koning zond, waarin de Hertog schreef, dat Helena van twee schoone zonen bevallen was, welken brief zij verbrande en schreef een ander als dat Helena misvallen was van twee vreeselijke honden, hem gebiedende dat hij terstond schrijven moest, of men ze dooden zoude of niet; zij heeft den brief verzegeld met des konings nagemaakten zegel en toen den valschen brief weder in de bus gedaan, zonder dat de bode zulks bemerkte. Als de bode ontwaakte is hij naar Rome vertrokken zonder eenig belet en heeft Koning Hendrik den brief ter hand gesteld. De koning, dien valschen brief gelezen hebbende, werd beschaamd en gaf het den Paus te kennen, die zich zeer verwonderde en vroeg, van wat land zij was. Toen vertelde hij den Paus, hoe hij haar in zijn land gevonden had bij eene fontein, dat

zij uit haar land gevlugt was, omdat haar Vader haar wilde trouwen en dat hij haar trouwde tegen zijn moeders zin; maar nooit kon vernemen, van wat land zij was. Toen werd de Paus van binnen ontroerd en zeide: naar uitgeven uwer woorden zoo dunkt mij dat gij mijne nicht hebt getrouwd, die uit haar land gevlucht is omdat haar vader haar wilde trouwen en niemand weet, waar zij gevaren is; waarover hij zich wel verblijdde, maar met groot misbaar om de kwade tijding, die hem geschreven was. Doch de Paus vertroostte hem naar zijn beste vermogen, en zeide: zijt gerust, het is misschien zoo niet maar ligtelijk heeft iemand dit gedaan om uwe vrouw bij u vuil te maken met leugens, hetwelk uwe eigene moeder wel gemaakt mogt hebben want mij dunkt dat het vrouwenschrift is. Toen zeide de koning het is zoo niet want deze brief is bezegeld met het zegel, dat ik aan mijne huisvrouw en den Hertog van Clocester liet, als Ik weg trok. Toen zeide de Paus, iemand kan hetzelfde afgedrukt hebben; schrijf dus, dat men uws vrouws vruchten bewaart, tot dat gij zelfs te Londen komt; ik zal den brief met een mijner boden zenden, dat hij nergens belet worde. De koning deed zoo als de Paus hem gezegd had; en de bode kwam zeer spoedig te Dover alwaar de oude koningin hare verspieders had, die den bode afwachtten en brachten bij de oude koningin, die hem in hare kamer leide en hem zoo wel onthaalde, dat hij door dronkenschap in slaap viel. Toen nam zij hem den brief af, dien zij las en daarna verbrande. Zij deed haren kapelaan eenen anderen brief schrijven, waarvoor zij hem groote giften beloofde en zond dien den Ruwaard met bevel, dat hij Helena met hare beide kinderen terstond zoude verbranden, zonder vertoeven; zoodra hij den brief gezien had.

Nadat zij den valschen brief verzegeld had, stak zij denzelfde heimelijk weder in de bode zijn bus. Toen ging zij weder tot den kapelaan en heeft hem nog acht diergelijke brieven doen schrijven, in welker laatsten stond, dat de Hertog niet zoude nalaten, om Helena met hare beide kinderen te doen verbranden, en zoo hij dit niet dadelijk volbragt, zou men het op hem verhalen tot in het tiende lid van zijn geslacht. Dus vertrok de bode naar den Hertog, dien hij den brief gaf. De hertog las den brief en sprak toen tot den bode: wie heeft u dezen brief gegeven? De bode antwoordde: koning Hendrik. De Hertog zeide: gij liegt; want de koning zal dit niet begeeren. De Hertog liet den bode gevangen zetten, tot dat hij de waarheid zoude weten. Toen de bode van de oude koningin was gescheiden keerde zij zich weder tot den kapelaan en liet hem nog acht brieven schrijven; waarna zij hem vermoorde en door een venster in 't water wierp opdat hare verraderijen zouden verborgen worden. Daarna deed zij acht onbekende mannen tot haar komen en bood hunlieden elk tien mark gouds, zoo zij ieder een brief aan den Hertog van Clocester bragten, hem zeggende dat zij van koning Hendrik kwamen dien zij binnen Rome lieten. Dit beloofden deze mannen te doen. Hierop liet zij alle dagen twee van henlieden gaan, elk met een brief tot den Hertog, de een na den ander. De Hertog dit ziende, wist hier nu geen raad toe, ontbood de oude koningin zeggende: dat hij met haar te doen had. Toen zij tot den Hertog kwam zeide hij: zie vrouw! deze brieven durf ik onze jonge vrouw niet toonen. Toen zeide de oude verraderesse: waarom niet? zij moet het toch eens weten, ik zal ze haar wel toonen. Zoo is zij met den Hertog tot Helena gegaan toonende haar des konings

brieven. Als Helena dit valsche schrift gelezen had, zeide zij: Ach! hoe mag dit komen dat die groote liefde, die de koning mij bewees als hij vertrok, dus is verkeerd. De Hertog en Maria, zijne nicht, dit hoorende, begonnen bitterlijk te weenen, gelijk alle de vrouwen die daar in hare kamer tegenwoordig waren. Maar de oude bedriegster vertroostte hen te zamen met een valsch harte. Als zij aldus bij Helena waren, kwam daar de derde brief, die nog scherper bevel deed dan de twee vorigen. Toen ging de oude koningin zitten bij Helena en zeide: dochter! wees te vreden, zoo lang ik leef zal u geen leed geschieden, al zou ik mijn lijf voor u opzetten, daar Helena een weinig over verblijd werd; maar den volgende morgen kwam daar nog een brief en des namiddags nog een ander, die deze zaak hoe langer hoe zwaarder aandrongen. Hierover werd de Hertog zeer bedroefd en zeide tot de oude koningin: wat zullen wij in deze zaken doen? Toen sprak de oude bedriegster: de brieven die mijn zoon zendt, zijn hoe langer hoe strenger, hierin wil ik mij niet moeijen, daar ik zijne gramschap zeer ontzie. Den anderen dag kwamen nog twee mannen, elk met een brief, tot negen toe, waarvan de laatste nog de strengste was. Zoo is de oude koningin in overhaasting naar Douver vertrokken, zeggende dat zij haars zoons bevel niet langer wederstaan wilde, waarover de hertog zeer verschrikte; want hij vreesde, zoo hij des konings bevel niet deed dat hij lijf en goed zoude verliezen; evenwel vond hij zich bezwaard des konings vrouw ter dood te brengen. Toen zeiden des hertogs Raadslieden: heer! 't is beter dat eene vrouw alleen (alzo de koning t begeert) sterft, dan dat gij met uw geheele heir en nog honderden daartoe sterven moet.

Hoe Maria van Clocester, des Hertogs zusters dochter zijne nicht voor Helena verbrand werd.

Zoodra de bloedraad geëindigd was, ging de hertog tot Helena met den laatsten brief dien hij geheel las met weenende oogen, en zeide: ik wenschte dat ik niet geboren ware zoo zou ik dit wreede werk niet volbrengen, dat mij de koning bevolen heeft. Toen zeide Helena: is dit mijn mans wil, ik wil gaarne sterven, maar mij deert mijne twee kindertjes dat die sterven moeten, die nog niets misdaan hebben. Och! mogt ik mijn heer spreken voor mijnen dood, ik zoude te liever sterven, maar helaas! neen ik, vrouw zeide de hertog: ik moet mijnen heer een lidteeken van u toonen als hij komt, opdat hij niet zegge, dat ik een ander gedood heb. Toen zeide Helena: neem hier mijn hand met dezen ring, dien hij mij uit groote liefde gaf toen hij mij trouwde; dat hij nu gedenke de groote wreedheid, die hij mij bewijst. Toen riep hij een van zijne knechten, die Helena's hand deed afslaan; maar het volk van Londen, dit vernemende, wilde den Hertog doodslaan; want zij allen heminden Helena om hare deugd. Als de hertog dit zag leide hij haar weder naar binnen, en meende haar den anderen dag voor het opgaan der zon te verbranden. Aldus is Helena met hare twee kinderen dien nacht bij den Hertog gebleven. Daar werd zeer groote rouw gedreven van alle degenen, die daar waren, bijzonder door Maria van Clocester, de nicht des Hertogs, die meende waanzinnig te worden en zeide ware het, dat men hare vrouw doode, zij zoude haar zelve het leven benemen: zij viel op hare knieën voor den hertog en zeide. Oom! doe mij verbranden en laat mijne vrouw de Koningin leven. Toen zeide hij dat mag niet zijn. Zij antwoordde: Oom! gij zult

twee mannen laten maken van laken en van andere dingen, die zal ik met mij dragen als gij mij doet dooden; waardoor ik de koningin met hare kinderen verlossen zal, het is beter dat ik alleen sterf dan wij alle vier; dus Oom! kies hiervan het beste. Helena viel in onmagt. Maria van Clocester riep met een luide stem tot den Hertog: Oom! leid gij de koningin, daar zij vrij mag zijn van den dood, en dood mij in haar plaats, want ik wil voor haar sterven. Nicht! zeide de Hertog, daar gij voor haar sterven wilt, zoo zal ik uwen raad doen. Hij liet haar een arm afslaan, dien hij in zijne slaapkamer bewaarde, bond Helena's hand aan een van hare kinderen, en bragt hen aan de zee kant, zette hun in een boot met drie brooden en wat wijn, en liet hen alzo drijven. Daarna werd des Hertogs nicht verbrand vóór den dag, zoo dat niemand anders wist of het was Helena.

Hoe Helena in eene boot plaats nam en te Brittagne met hare kinderen aankwam.

Helena nu in de boot zijnde, heeft zoolang gedreven, dat zij in Brittagne aan een groot bosch kwam daar zij met hare twee kinderen uit de boot aan land stapte, waarop de boot weder naar Londen terug keerde. Toen nu Helena aan land was, begon zij deerlijk te klagen met weenende oogen en zeide de allergetrouwste maagd, die ik ooit gekend heb, de hertog van Clocesters nicht, heeft mij van den dood verlost en is zelve voor mij gestorven, hetwelk mij wel berouwen mag, daar ik nu toch moet sterven door de beesten al heeft zij mij verlost van de menschen, ik mag den dood niet ontkomen, wie zal mijne jonge kinderen voeden? wie zal mijn nooddrift winnen, daar ik maar éenen hand tot mijn gebruik

heb? Na deze klaagreden viel Helena in slaap, toen kwam daar een leeuw en een wolf namen de kinderen weg en droegen ze in het bosch, waar zij lang vochten om de kinderen, want elk wilde ze beiden hebben. Dit zag een kluizenaar die in het bosch woonde liep tot de beesten en wilde hun de kinderen ontnemen, toen liep de wolf weg en liet het eene kind liggen, maar de leeuw droeg het andere in een hol. De kluizenaar nam het eene kind en is gegaan waar de leeuw woonde, waar hij wachtte tot dat de leeuw verre van zijn hol was; toen is de kluizenaar in het leeuwenhol gegaan, daar hij het kind nog levende vond en droeg het ook met hem in zijn kluizenaarshut bij het andere; hij noemde het eene kind Lyon en het andere Erm, omdat hij een arm aan zich had gebonden. Aldus heeft de kluizenaar Felix deze kinderen zestien jaren lang gevoed.

Hoe Helena te Nantas in Brittagne aankwam met lieden die haar om Gods wil scheeps namen.

Als Helena ontwaakte waren hare kinderen weg, waarover zij zeer bitter weende en zeide: helaas! waarom hebben de beesten mij ook niet verslonden die mijne kinderen opgegeten hebben? want ik weet wel, dat geen mensch ze mij ontnomen heeft. Dus stord zij te klagen en zag niets dan aan de eene zijde wildernis, en aan den anderen kant lucht en water; ten laatste zag zij eenige schepen met kooplieden die zij met luider stem toeriep, hun biddende om Gods wil, dat zij haar met hen voeren wilden. De kooplieden medelijden met haar krijgende zijn nevens het land gevaren en hebben haar ingenomen. Zij vraagden haar waarom zij zoo droevig was; zij vertelde hun haar ongeluk; hoe zij hare twee kinderen

verloren had, waarover zij medelijden betoonden. Ten laatste zijn ze met het schip te Nantas in Brittagne gekomen, daar zij afscheid nam van de kooplieden, en na hen zeer bedankt te hebben, is zij zoo in de stad gegaan om een aalmoes te vragen. Daarna is zij voor een vrouwenhuis gekomen die de arme lieden herbergen voor de helft van hetgeen zij ophalen, daar bleef Helena zes jaren bij wonen, maar toen vertrok zij van daar; want het volk van Brittagne waren alle ongeloofigen.

Hoe Koning Hendrik afscheid nam van den Paus en in Engeland kwam daar zijne moeder hem welkom heette.

Als Koning Hendrik te Rome was, deed hij zoo veel, dat hij Rome van de ongeloofigen verlost, en hij versloeg den Koning Butor, daar hij het Engelsche wapen won, namelijk: drie luipaarden. die Butor in zijge vanen voerde. Daarna is hij naar de Paus gegaan om afscheid van hem te nemen. De Paus zeide wel te meenen, dat hij zijn nicht getrouwd had en begeerde van den koning, dat hij hem daarover schrijven wilde. Koning Hendrik is toen naar Engeland vertrokken en kwam te Bologne, van daar zond hij een bode tot den Hertog van Clocester, hem zeggende, dat de koning kwam en dat hij hem gebod tot Helena, die hij boven alle dingen der wereld lief had. Waarom zeide de Hertog, heeft hij mij ze doen verbranden met hare twee kinderen, indien hij haar zoo zeer beminde? Toen zeide de bode: O gij valsche verrader! hebt gij de schoonste, de edelste en goedertierenste vrouw verbrand, vlucht eer de koning komt; want hij beminde haar boven alles wat de wereld voor hem bevatte. De Hertog dit

hoorende; begreep dat konings gemalin verraden was en verschrok er zoo van, dat tranen van droefheid over zijn aangezicht rolden. Kortens tijd daarna kwam de koning te Londen, waar de Hertog hem zeer blijde verwelkomde. De koning vraagde hem hoe het met Helena was en Maria zijne nicht. Toen antwoordde de Hertog: zeer wel God zij geloofd, zeide de koning dat Hij mij zoo lang heeft gespaard, dat ik ze nog zien en spreken zal. Toen kwam de oude koningin en heette haar zoon welkom met groot misbaar, dat den koning zeer verwonderde; hij zeide: moeder zijt niet droevig, wij zijn allen gezond wedergekeerd. De moeder zeide: ach zoon! ik heb wel reden om droevig te zijn, want de moordenaar van Clocester heeft de liefste verbrand die ik ter wereld had, dat is Helena met hare twee zonen. Van deze woorden meende de koning te ontzinnen en riep: dat men de Hertog moest doodslaan; waarover de Hertog vervaard was en zeide: Heer koning! dat ik gedaan heb, hebt gij mij streng bevolen te doen. Toen zeide de koning gij liegt valsche verrader want gij schreef mij, dat zij van twee honden bevalen was, dat valschelijk gelogen is, want het waren twee zonen. Zoodra de Hertog van twee honden hoorde spreken, was hij bewust, dat het verraders gedaan hadden, en meende zich te ontschuldigen tegen den koning. Maar de valsche verraderes sprak toen tot haren zoon: hadt gij Helena zoo lief als gij zegt, gij zoudt terstond wraak moeten doen over hem, die haar verbrand heeft met hare kinderen. Toen vraagde de koning den Hertog, hoe hij Helena durfde te verbranden. De Hertog antwoordde dat hij 't hem zelf bevolen had met negen brieven, bezegeld met des konings eigen zegel hetwelk ik begeer voor

het regt te toonen. Toen zeide de koning: kunt gij het voor het regt toonen, zoo vergeef ik u de misdaad. Toen ging de koning met de heeren op het paleis waar de oude verraderes ook kwam, vragende haren zoon, waarom hij degene niet strafte, die zijn vrouw en kinderen had verbrand? Te gelijk kwam er een vreemde bode tot koning Hendrik en zeide: heer koning, mijnheer de koning Antonius van Konstantinopel staat hier buiten en begeert dat hij in uw stad mag logeeren, tegen goede betaling. Toen reed de koning hem te gemoed met zijne heeren en vraagde hem, wie hij was en wat hij zocht? Koning Antonius zeide: ik zoek de schoone Helena, mijne dochter. Toen zeide koning Hendrik ik ben ook bedroefd om eene die Helena heet, die de Hertog van Clocester verbrand heeft met hare twee zonen, hetwelk hij eertijds zat boeten. Toen koning Antonius dit hoorde, veranderde hem zijn bloed en vraagde, welke vrouw het was, en van welk land. Toen zeide koning Hendrik, dat hij dit niet wist; maar vertelde hem, hoe hij haar gevonden had, dat zij uit haar land gevlucht was, omdat haar vader haar wilde trouwen tot zijne vrouw, en hoe hij haar trouwde tegen zijn moeders zin, makende haar koningin van Engeland. Koning Antonius dit hoorende, riep met luide stem: Och! dat zal mij ook het leven kosten. Met deze woorden werd koning Hendrik zeer bedrukt, dat men nauwelijks wist wie men van hen beiden het eerst troosten zoude en zijn zoo naar Londen gereden.

Hoe Koning Hendrik raad hield waar de Hertog zich verontschuldigde.

Zoodra de twee koningen binnen Londen waren, is daar lang raad gehouden met de heeren, waar de hertog van Clocester de negen boden voorbragt, elk

met hunne brieven in de hand, die zij gebragt hadden: want hij had hen allen gevangen gezet, hetwelk wijselijk was. Toen deed de hertog den koning alle de brieven lezen elk bijzonder toonde hem zijn zegel hetwelk den koning zeer verwonderde, en deed elk in het bijzonder zweren, de een voor den ander, van waar dat zij de brieven gebragt en wie hun dezelve gegeven had. De bode van Rome zwoer, dat hem de Paus verraden had, zwerende, dat hij het op hem wreeken zoude. Men deed daarop de acht andere boden zweren, waarvan zeven valschelijk zwoeren; maar de achtste zeide; heer koning, ik weet niet wat men mij doen zal, hangen of branden; maar om mijne ziel te zuiveren, zak ik de waarheid zeggen. De oude koningin hoorende, dat de bode de waarheid zeggen wilde, naderde toen tot haren zoon zeggende zoon! mij verwondert zeer, hoe gij zoo lang draalt, om regt te doen over den moordenaar, die Helena heeft doen verbranden. De Hertog dit hoorende, ging voor den koning en zeide: heer koning! toen gij uit uwe staten trok stelde gij al uwe landen onder mijne magt, die ik nog in handen heb, want ge hebt ze nog niet teruggenomen; dus sla ik mijne hand aan deze vrouw, (als een die dat wel doen mag) en zal haar gevangen houden, tot ik weet, wie deze verraderij gepleegd heeft. Dus werd de oude koningin gevangen en in eene kamer gesloten. Toen zwoer de bode dat hem de oude koningin den brief gegeven en dat hij denzelve naar Douver gebracht had, niet wetende dat er eenige verraderij in besloten was. Koning Antonius begeerde hierop, dat deze en de bode van Rome vrij zouden zijn van den dood, omdat zij de waarheid gezegd hadden, maar dat men de anderen ter dood zoude brengen, dat hem door den Raad werd toege-

staan. Toen begeerde koning Antonius van koning Hendrik, dat hij eens alleen met de oude koningin mogt spreken, dat hem koning Hendrik toeliet, en deed hem bij haar geleiden door den Hertog van Glocester. Als koning Antonius bij haar kwam, zeide hij: gij weet vrouw! dat ik naar mijn land trekken wil, belijft het u, ik zal u met mij voeren en maken u koningin van Konstantinopel, want ik bemin u boven alle vrouwen, daarom bidt ik u dat gij mij zegt of gij met mij trekken wilt of niet? Als de oude koningin dit hoorde, zeide zij: heer koning belijft het u mij te trouwen, ik beloof u ik zal mijn zoon eer vier maanden voorbij zijn heimelijk doen sterven en maken u koning van Engeland. Door deze woorden verschrikte de koning maar hield zich of hij daarover blijde was. Als zij nu een geruimen tijd met elkander gesproken hadden, vraagde zij koning Antonius of hij haar zijnen riem wilde geven voor de hare, hetwelk de koning terstond deed, en zij gaf hem hare riem met de beurs; nadat zij dezelve had overgegeven, herinnert zij zich dat het zegel daarin was, zij vroeg en smeekte zelfs koning Antonius, dat hij haar de beurs wilde wedergeven, hetwelk hij weigerde, en er de kamer mede uitlopende, sloot hij direct de deur. De beurs onderzoekende, welke geheime of bijzondere artikelen zulks bevatte, vond hij het nagemaakte zegel, waarmede zij de brieven valschelijk verzegeld had. Koning Antonius vervoegde zich aanstonds tot koning Hendrik, en liet hem het zegel zien, welke hij in zijn moeders beurs gevonden had hetwelk den koning zeer verwonderde, en vraagde den hertog, waar Helena's zegel was, deze antwoordde: ik heb haar zegel. Hoe mag dit zijn, zeide de koning. Ik deed maar drie

zegels maken, toen ik van hier vertrok, en ziedaar nu een vierde zegel?

Mevrouw uwe moeder zal u dit wonder zeker wel kunnen verklaren, meende koning Antonius. Laat haar hier brengen en vraag haar, hoe zij aan dit vierde zegel gekomen is.

Dit geschiedde. In het eerst wilde de slechte oude vrouw niets bekennen, wat tot haar gezegd werd; toen toonde de koning zijne moeder het valsche zegel en zeide haar dat zij zich dan maar tot den dood op den brandstapel moest voorbereiden, toen bekende zij al hare misdadige handelingen. Zoo kwam dus alles aan het licht, maar de misdaden waren te groot en te talrijk om der oude vrouw genade te schenken. Zij vertelde hoe zij het zegel had doen namaken en de goudsmid had vermoord, die dezelve vervaardigd had, en hoe zij acht brieven had laten schrijven door den kapelaan en hem ook vermoord had om niet verraden te worden. De raad des konings en iedereen die er van hoorde meende dat zij den dood verdiend had, en dus moest zij, tegelijk met de zeven meenedige boden, den brandstapel beklimmen.

Nadat de koningin verbrand was, openbaarde de hertog aan de twee koningen het geheim, dat koningin Helena misschien nog leefde, daar zijne nicht Maria zich in hare plaats had laten verbranden, terwijl Helena met hare zoontjes in een scheepje geplaatst en aan haar lot overgelaten werd. Toen de beide vorsten dit vernamen, gaven zij elkander de hand er op, dat zij niet van elkaar zouden scheiden, eer Helena teruggevonden was. Koning Hendrik liet wederom het Bestuur van zijn rijk in de handen van den trouwen hertog, en ging met koning Antonius

op reis om de verlorenen op te zoeken, en geen kosten nog moeite te sparen, hoewel er voor hun beiden geen vooruitzicht bestond, haar die hun dierbaar was ooit weder te vinden.

*Hoe de kinderen van Helena van de
kluizenaar scheiden en te Beieren kwamen.*

Op een tijd als deze twee kinderen 16 jaren bij den kluizenaar gewoond hadden, zoo ging hij met hem wandelen in 't bosch en zeide: kinderen, daar is de plaats waar ik u beide vond, en u van den beesten bevrijdden, en van den dood verlost. De kinderen zeide: Zijt gij dan onze vader niet? Neen ik niet, zeide de kluizenaar; het is nu 16 jaren dat ik u ontrok van den dood, en heb u van dien tijd opgevoed als mijne kinderen. Toen zeiden de kinderen: omdat gij onze vader niet zijt, zoo zullen wij gaan van land tot land totdat wij onze ouders gevonden hebben, en zijn alzo van den kluizenaar gescheiden waarover hij zeer droevig was. Als zij een eind het bosch door gegaan waren, kwamen zij aan den oever van den zee, waar zij een schip zagen en er henen zwemde, aangekomen vroeg de schipper hun wie zij waren en vanwaar zij kwamen. Zij antwoorden hem wij weten niet vanwaar wij zijn, nog wie onze vader of moeder is. Wij hebben 16 jaren in 't bosch gewoond bij een kluizenaar Felix geheeten. De schipper kleeden deze twee jongelingen, en gaf eenig geld in hun zak. Zij namen afscheid van den schipper, hem hartelijk dankende voor de groote zorg die hij hun bewezen had. Toen kwamen zij in Alwante Baniër aan, waar zij voor de koning kwamen, die hen liet komen, en hun te eten gaf. Lion at zooveel dat het allen verwonderde, al het vleesch en een heele

kapoen, maar Erm at niets dan brood en wortelen die hij had medegebragt, waarom de koningin vroeg waarvan hij leefde. Hij zeide: ik heb in 16 jaren niets anders gegeten dan brood en wortelen, bij een kluizenaar, die ons opgevoed heeft. Hij vertelde daar al hun bekende voorvallen, dat de koningin zeer verwonderde, die hen bij haar hield. Zoo gebeurde het dat de stad belegerd werd van de vijanden, en de arme lieden hadden groot gebrek. Lion dit ziende, gaf hun veel eten zonder dat de koningin hetzelfde wist. Zoo gebeurde het op een tijd, dat de koningin veel heeren genoodigd had, en Lion gaf al de spijs aan de armen. Dit zag een hoveling die dat verbood, en tot de koningin zeide, dat alle spijsen aan de armen gegeven was om haar oneer aan te doen, en dat de stad in gebrek zou komen. Toen werd de koningin boos, en liet hen beide de stad uit jagen. Toen zij weg waren, kwam er een uit de keuken loopen en berichte: genadige vrouw, zie toch hoe wonderbaar! Alle potten en pannen zijn weer vol spijs zooals te voren!

De koningin kreeg er nu berouw over, dat zij de jongelingen had weggejaagd. Toen kwamen zij in het leger van den hertog van Clocester, hetwelk voor de stad gelegd was. De hertog ondervroeg hen van waar zij kwamen. Zij vertelde hetgeen hen wedervaren was bij de koningin: omdat zij te veel aan de arme lieden gegeven hadden, waren zij door haar verbannen. De hertog vraagde aan den eene jongeling, wat hij in dat korfje had, hetwelk hij aan den hals droeg. Toen antwoordde hij dat er eene arm in lag, maar dat hij niet wist hoe hij er aangekomen was. Toen herinnerde de hertog zich aan de schoone Helena, die haar arm had doen afslaan.

De hertog vroeg aan de jongelingen, of zij bij hem wilde blijven, hetgeen zij deden.

De vrede werd gemaakt tusschen de hertog en de koningin; tengevolge noodigde de koningin de beide jongelingen bij haar aan het hof weder te komen. Van nu af behandelde zij de jongelingen veel vriendelijker, ja eindelijk werd zij zeer verliefd op Lion daar hij schoon van gelaat en welgemaakt van gestalte was. Zij was veel ouder dan de jongeling, maar zij verloor alle schaamte uit het oog en maakte hem bekend met hare onkiesche liefde. Zij wilde hem eindelijk verleiden, even als de wulpsche vrouw van Potifar den kuischen Jozef zocht te verleiden; maar Lion had zulk een afkeer van haar dat hij 's nachts heimelijk de stad ontvluchte en met zijn broeder naar Boulogne trok, welke toen belegerd was door den Graaf van Vlaanderen. Als zij nu binnen Boulogne kwamen, gingen zij tot den overste, vroegen hem om harnas en paarden, die de overste hen toestond. Hierop trokken zij zoo dapper tegen den vijand, dat Lion den Graaf van Vlaanderen versloeg en verlost de stad van ongeloovigen, waarvoor de overste en de burgerij hen zeer bedankten en vroegen of zij in den stad wilden blijven, maar zij zeide: neen wij willen onze ouders zoeken. Toen gaf de overste hun eene groote som gelds; zij bedankten hem en gingen toen met een schip naar Normandiën, waar zij al hun geld aan de arme gaven. Toen zij al hun geld weggegeven hadden, zoo kwam de Heer tot hen in de gedaante van een arm man en vroeg hun om een aalmoes. Toen zeiden Lion: wij hebben niets om te geven, toen zeide den Heer helaas! wilt gij mij dan niets geven, die zoo arm is zult gij u over mij niet ontfermen, om des Heeren wil.

Toen Lion deze arme man hoorde klagen, sneed hij een stuk van zijn mantel en gaf dat Jen armen man. dien toen terstond verdween, waarover zij zeer verwonderd waren.

Hoe deze twee jongelingen te Amiëns kwamen, waar zij Christenen uerden.

Hierna kwamen zij in de stad Amiëns, waar ten zelfde tijd de Bisschop van Tours was; zij gingen naar het hof van den Bisschop, en vroegen hem of hij hun doopen wilden. De Bisschop vraagde hun vanwaar zij kwamen. Toen vertelde zij al hun wederbaren; daarom werden zij gedoopt, en Erm werd Briccius, en Lion Martin genaamd. De Bisschop van Tours hield hen bij hem en benoemde Briccius tot zijn edelknaap en Martin tot zijn huishofmeester.

Terzelfder tijd kwam ook Helena de moeder der tweelingbroeders in Amiëns aan. Zij bedelde ook aan 's Bisschops paleis en haar zoon Martin gaf haar aalmoezen. Maar Helena wist niet dat hij haar zoon, en Martin wist niet dat zij zijne moeder was.

Hoe koning Antonigus en Amaris te Tours kwamen waar Koning Hendrik zijn twee zonen vond.

Inmiddels had de keizer van Constantinopel en de koning van Engeland hunne reis vervolgd en kwamen ook te Tours om Helena te zoeken. Zij zonden een bode aan den bisschop om hem om gastvrijheid te verzoeken. De bisschop verleende die gaarne doch op voorwaarde, dat zij hun gevolg buiten de poorten der stad zouden laten. Daarna riep de bisschop zijn hofstoet bijeen en ging zijne gasten te ontmoet, tot voor de stadspoorten, waar hij hen vriendelijk welkom heette. De koning en de keizer vergezelden den

bisschop naar de stad, en een statige optocht van edellieden volgde hen.

Koning Hendrik deelde den bisschop zijne treurige lotgevallen mede alsook dat hij nu op reis was, om zijne geliefde gemalin Helena te zoeken. Terwijl hij nog sprak viel zijn oog op de twee schoone jongelingen die tot 's bisschops gevolg behoorden en hij vroeg: »wie zijn die twee jongelieden, die zoo op elkaar gelijken? Me dunkt, het moeten broeders zijn.»

Op zijne beurt verhaalde de bisschop hoe Martin en Briccius tot hem waren gekomen en verder al wat hij van hen wist.

De koning luisterde en zweeg. Toen de stoet bij het paleis was stond daar eene menigte volks en vele armen, die een aalmoes hoopten te ontvangen. Onder dezen was ook Helena, die dadelijk haren vader en haren man herkende. Treurig sprak zij bij zich zelve; »Ach, ik heb toch groote redenen om te treuren, als ik bedenk, dat die twee vorsten daar, mij arme, beiden naar het leven staan, hoewel ik onschuldig ben.» Uit vrees dat zij haar herkennen zouden, ging zij dadelijk heen en verliet Tours.

Intusschen waren de heeren voor het paleis afgestapt en naar de ontvangzaal gegaan. Terwijl ging Martin naar de keuken, verzamelde volgens zijne gewoonte, alle spijs die hij daar vinden kon en deelde die aan de armen uit. Eenige bediendens, dit ziende, spoeden zich naar den bisschop en berichtten hem dat Martin, om den eerwaarden heer tot schande te maken voor zijne hooge gasten, alle spijzen die voorhanden waren aan de bedelaars voor het paleis had uitgedeeld.

De bisschop riep den jongeling en zei: »Hoe is dat? moet men den armen geven eer men de heeren bediend heeft? — »Ja, eerwaarde heer,» antwoordde

Martin: »want men moet God dienen, eer men de menschen dient, en als uw eerwaarde en uwe hooge gasten het beste er van af nemen, moet men het overschot niet aan de armen geven; want wie den arme geeft, leent aan God, en wat men God leent, moet het beste zijn.»

Terwijl Martin zich aldus voor den bisschop antwoordde, kwam een der bedienden uit de keuken aanloopen en berichte: »Genadige heer, de heerschappen kunnen wel aan tafel gaan, want de keuken is zoo vol van de heerlijkste spijzen, dat wij niet weten, waar wij ze bergen zullen.»

De bisschop hoorde dit met groote verbazing en sprak tot den jongeling: »Gij dient mij, Martin, maar het zou voegzamer zijn, dat ik u diende, want God is met u. Van nu af moogt gij aan mijn hof doen wat u behaagt, alles is tot uwe beschikking.»

De heeren zetten zich nu aan tafel, Martin en Briccius bedienden hen zeer goed. Koning Hendrik zag Briccius bijzonder opmerkzaam aan, want het verwonderde hem, dat de jongeling een klein kistje om den hals had hangen aan een kettingtje. Eindelijk vroeg hij Briccius, wat hij daarin droeg? Briccius antwoordde: »Vergeef mij, heer koning, zoo ik uwe vraag niet beantwoorden kan; want ik mag niemand zeggen, wat ik daarin bewaar.» Maar koning Hendrik en de andere heeren hielden niet op en drongen hem zoo te zeggen wat hij in het kistje bewaarde, dat hij de hand zijner moeder er uit nam en hen die toonde.

Koning Hendrik herkende terstond den ring en de hand zijner gemalin en riep met luide stem: »Mijn God, dat is de hand mijner vrouw, Helena die de hertog van Clocester haar afhouden liet! Dus moeten deze twee jongelingen mijne zonen zijn! De koning

stond van tafel op, kuste en omhelsde de gebroeders hartelijk en riep: „de almachtige God zij geloofd en geprezen, dat Hij mij, mijne zonen liet terugvinden, die ik dacht dat reeds lang dood waren!”

Martin en Briccius waren niet minder verblijd, dat zij hun vader gevonden hadden, doch zij waren nog zeer bekommerd over het lot hunner moeder, die zij niet te vinden wisten. Koning Antonius, hoe verheugd ook over het wedervinden zijner kleinzonen, kon zich toch ook nog niet volkomen gelukkig gevoelen, zoo lang zijne dochter nog zoek was. Toen den maaltijd afgevoerd was vroeg Briccius zijn vader wat die hand toch beteekende, die hij bij zich had gedragen zoolang het hem heugde. Koning Hendrik vertelde zijne zonen nu, hoe alles was toegegaan en dat het de hand hunner edele moeder was. Dit bedroefde de jongelingen zeer en zij zwoeren, zich op den hertog van Clocester te wreken. Hun vader vermaande hen evenwel van dit voornemen af te zien, daar de hertog het niet uit boosheid had gedaan, doch misleid was geworden, door anderen die echter reeds gestraft waren voor hun slechtheid.

Nu zij wisten, dat Helena nog in leven was hadden de beide koningen geen rust meer. Zij vertoefden dus niet lang in Tours, maar zetten weldra hunne reis voort. Martin lieten zij bij den bisschop van Tours engaven hem de hand van Helena ter bewaring. Daarentegen trok Briccius naar Engeland met een brief van zijn vader, benevens de vier gouden zegels beiden, den brief en de zegels moest hij den hertog van Clocester overhandigen.

Toen Briccius te Londen aankwam, voerde hij dadelijk den hem gegeven last uit. Hoe verbaasd was de hertog, toen hij 's konings brief las! Met luide stem

en hoogst verblijd riep hij den omstanders toe: «Ziet mijne heeren, dit is de echte zoon van onzen heer den koning!» Daarna viel hij op den knieën voor Briccius, en bad hem om vergeving voor hetgeen hij hem, zijnen broeder en vooral zijnen moeder had aangedaan.

Briccius vergaf hem van ganscher harte en gaf hem nu ook de gouden zegels over, benevens de boodschap van zijn vader, dat daaruit ter eere Gods en tot gedachtenis een kruis zou gemaakt worden. De hertog liet dadelijk een goudsmid roepen om 's konings bevel uit te voeren. Maar het valsche zegel der oude koningin wilde maar niet smelten, daarom werd het kruis alleen van de andere zegels gemaakt.

Nadat dit geschied was keerde Briccius naar Tours terug, hoewel de hertog hem veel liever in Londen zou gehouden hebben.

Helena reist van Amiens naar Rome.

Als de schoone Helena een geruimen tijd te Tours gewoond had hoorde zij zeggen dat koning Antonius van Konstantinopel haar vader, en koning Hendrik van Engeland haar man van de Turken verslagen waren en dat hunne ligchamen te Rome waren gebracht. Toen reisde zij terstond naar Rome, maar toen zij te Lombardijen kwam werd zij ziek en werd verpleegd in het gasthuis te Grassis, waar christenen vrouwen en jonkvrouwen de zieken verpleegden.

Als Helena eenige tijd in het gasthuis gelegen had, werd zij gelukkig gezond, geholpen door Gods zegen en door de groote naarstigheit en hulpmiddelen die de opperste van het gasthuis haar had laten toedienen, welke ook een koningin was en Plassante heette.

Zij vertelde elkander dikwijls hunne lotgevallen.

*Hoe Helena in het paleis van den Paus kwam
en daar den Paus sprak.*

Daarna is Helena heimelijk uit Grassis gegaan zonder Plaisante's weten, omdat den koning van Grassis, welke het gasthuis dikwijls bezocht en door het schoone gelaat van Helena getroffen, op haar verliefd werd; welke liefde zij van haar kant trachtte te ontvluchten, Van daar is zij naar Rome gegaan, en zocht des Pausen paleis op, in welks tuin zij den Paus zag wandelen, Als Helena den Paus hare oom zag, viel zij op hare knieën en bad om een aalmoes. De Paus ziende dat zij maar eene hand had, zoo herinderde hij zich zijne nicht Helena, hij riep haar tot zich en vraagde haar heimelijk van waar dat ze was, en hoe zij hare eene hand had verloren. Toen zeide Helena: Eerwaarde Vader! ik ben van Tours in Lorcijnen gereisd en heb mijne hand door de wreede roovers verloren, die mij wilde verleiden waartegen ik mij ten hevigste verzette. Door den tegenstand welke ik toonde, wilde zij mij dooden en sloegen mij de hand af, zooals gij ziet. Toen riep ik luid om hulp, en wel zoo, dat de landlieden, welke op de akkers in die buurt werkzaam waren, mijn luid hulpschreeuw hoorden en mij kwamen verlossen van zoo een droevige positie.

Toen vroeg de Paus haar of zij nooit gehoord had van eene vrouw, Helena van Constantinopel genaamd, gemalin van koning Hendrik van Engeland, die ook slechts eene hand heeft welke afgehouden was? »Ja, wel, eerwaarde heef; zij heeft langen tijd met mij onder een dak gewoond te Tours; maar toen haar vader en haar echtgenoot daar aankwamen om haar te zoeken, gevangen te nemen en te verbranden, is zij gevlucht,» antwoordde Helena. »Uit liefde tot

mijne ongelukkige nicht, wil ik u in mijn huis opnemen en voortaan zult gij geen gebrek meer lijden.« sprak de Paus. »Uwe goedheid treft mij Eerwaarde Vader«, zeide Helena »maar ik zal u dankbaar en zeer tevreden zijn, indien ik maar onder de trap van uw paleis wonen en mij met de broodkruimels voeden mag die van uw tafel vallen.«

»Het geschiede naar uwen wensch,« antwoordde de Paus, getroffen over de nederigheid der arme vrouw.

En zoo gebeurde het, dat Helena in het paleis des Pauses bleef; zij raapte wat stroo bijeen, verzamelde dit onder de trap en dat werd hare legerstede, en zij leefde van de broodkorsten, die van de tafel des Pauses overschoten. Dikwijls als hij voorbij ging, sprak de Paus haar aan, en voerde een gesprek met haar want hij zag dat de arme bedelares eene vrome en verstandige vrouw was. Had hij geweten, wie hij onder de trap van zijn paleis eene toevlucht had verleend, hij zou de arme vrouw nog veel meer eer bewezen hebben.

Hoe Martin te Tours van de trappen viel.

Martin, die een van Helena's zonen was, een zeer deugdzaam jongeling, ging des nachts met den bisschop ter mette. Zoo gebeurde het op zekere tijd, toen Martin de trappen in haast wilde afgaan, dat de vijanden van alle deugd erwten op de trappen hadden gelegd, waardoor hij van boven viel en zich ernstig bezeerde, waardoor hij langen tijd zonder spreken bleef, als hij bijgekomen was, zeide hij: O! Heer heb dank dat gij dit verleend hebt in uwen dienst. Toen ging hij de trappen weder op en begaf zich te bed, na eerst God te danken met de volgende woor-

den: ik dank u, o Heer dat gij mij wat tegenspoed toezendt, want het is een kleine pijn, tegen die pijn die gij voor mij geleden hebt.

Waarna spoedig de slaap hem rust verschrifte, hij droomde dat St. Annes met een zilveren zaltbus voor zijn bed kwam, Maria Magdalena en de moeder Gods die de zaltbus opende, en hem daarmede bestreek en werd zoo terstond genezen; toen greep hij de zaltbus in zijne hand. Onze lieve vrouwe vraagde hem, waarom hij dat deed? Hij zeide: om deze zalf bij de hand te hebben, zoo ik mij weder moog kwetsen. De vrouwe begon te lachen en verliet hem. Martin ontwaakte en was zoo ontroerd door den droom dat hij zelf niet wist of hij waakte of droomde.

Hoe koning Antonius en koning Hendrik de stad Rome van de ongetoovigen verlostten.

Als de beide koningen van Engeland en Constantinopel langen tijd naar Helena gezocht hadden, en vele zware strijden gevoerd, vele inwoners van verschillende steden tot christenen getracht had te brengen en de stad Jeruzalem en Iscolen gewonnen, daar zij in dat land aanwezig waren. In deze tijd kwam koning Hurtam van Grassis en belegerde Rome.

De Paus schreef om bijstand aan de christen koningen en berichte hun, dat hij een vrouw aan zijn hof had welke bij Helena gewoond had.

Als de beide koningen dit hoorde, waren zij zeer verblijd, braken hun heirleger op en gingen per scheepsgelegenheid naar Rome.

Op zee ontmoetten zij den Admiraal van Palerne den broeder van koning Hurtam, om hem te hulp te komen, dewelke door de beide koningen met zijn krijgsmacht overwonnen werd. De koning Amaris

sprong op het schip van den Admiraal van Palerne en versloeg hem, hield hem gevangen tot zij het land bereikten en liet hem op een paard binden, en zond hem toen naar zijn broeder den koning Hurtam, die over deze nederlaag van zijn broeder zeer verschrikte.

De koning stelde zich direct krijgsvaardig en sloeg vreeselijk in des konings Hurtams leger, zoo, dat zij de Turken totaal vernielden.

Koning Hurtam vluchtte heimelijk met groote haast zijne goden vervloekende dat zij hem niet geholpen hadden in den nood.

Als de strijd ten einde was kwamen zij naar Rome, om den Paus te bezoeken, om de vrouw te zien welke bij hem orderkomen had.

Maar toen Helena vernam dat haar man en vader binnen Rome gekomen waren, werdt zij zeer verschrikt omdat zij voor hen beide vreesde en vluchtte van Rome naar Grassis, waar zij ten huize van Plasanten woonden totdat Grassis belegerd werd. Maar eer zij uit Rome ging schreef zij deze volgende brief:

Ik Helena, koningin van Engeland en prinses van Constantinopel, die acht jaar lang gewoond heb onder de trap van den Paus mijnen oom, groet mijnen vader den koning, en mijnen gemaal den koning van Engeland, die mij zonder eenigen rechtvaardige reden willen dooden. De Heer des hemels erbarmt zich echter over eene onschuldige, en beschermt mij tegen u, en al zocht gij de heele wereld door, toch zult ge mij niet vinden. Geef u dus verder geene moeite en laat mij voortaan in vrede.

Nadat zij dezen brief gesloten had, leide zij hem op een steen, naast hare voormalige slaappleats en trok henen.

Zoodra de keizer en de koning te Rome aangekomen waren bracht de Paus hen naar het hok onder de trap waar Helena zoolang gewoond had; maar het hok was leeg. Hierover verwonderde de Paus zich zeer en riep eenen bediende om in het donkere hok te gaan zien of de bedelares niet misschien in een der uithoeken lag te slapen. De bediende zocht overal, maar vond niets dan een steen, waarop Helena den brief had gelegd. Hij nam dien en stelde hem den Paus ter hand. Deze kon den brief maar niet open krijgen, en reikte hem den koning toe; doch deze kon het papier ook niet openen. Hij overhandigde hem dus aan koning Hendrik en deze had niet de minste moeite om den brief te openen. Hoe verwonderd en bedroefd waren de drie heeren toen zij met den inhoud des briefs bekend werden! De Paus kon niet gelooven, dat hij zijne lieve nicht zoo lang in zijn paleis had gehad, zonder het te weten. De beide vorsten waren zeer bedroefd dat zij zoo nabij hun doel geweest waren en het toch niet mochten bereiken. Zij namen na eenige dagen gerust te hebben afscheid van den Paus en richtten hunne schreden naar de stad Tours in Frankrijk; maar de Paus vroeg hun of zij nog eerst den koning Hurtam bedwingen wilden, want hij maakt het mijne bevolking zoo lastig en verontrusten zich zeer, zij maakten zich krijgsvaardig en trokken tegen koning Hurtam te velden, zij belegerden de stad Grassis; van waar Helena reeds vertrokken was, als zij hoorde, dat de koningen de stad belegeren zouden.

Als koning Hurtam zijne stad met gewapende lieden omringd zag, trok hij uit met een zeer groot leger en bevocht de christenen op eene vreeselijke wijze; maar de christenen bleven overwinnaars, en versloegen

de Turken, en de koning Hurtam vluchtte weder in de stad. daar hem de koning Amaris zoo vreeselijk volgde, dat hij met de Turken in de stad kwam, waar hij gevangen genomen werd. De christenen bestormden vreeselijk de stad, om Amaris te helpen en hem te ontzetten, maar zij konden niet, dewijl de stadsmuren zeer hoog en sterk waren, zoodat zij wederom in hunne bivakken moesten wederkeeren, en zich verdekt opstelden.

De Turken brachten Amaris voor hunne koning Hurtam welke hem vraagde wie hij was, hij antwoordde: men noemt mij Amaris van Schotland. Zoo zijt gij degene, zeide Hurtam, die mijn broeder den Admiraal van Palerne versloeg, en die Jeruzalem overwon. Ja ik, zeide Amaris, ik was de eerste binnen Jeruzalem, en de eerste die in uw broeders schip sprong en hem den doodslag gaf, en ik ben ook de eerste die in de stad is gekomen, en zou u hetzelfde gedaan hebben, had ik in tijds bijstand gehad. Over dit stoutmoedig spreken werd de koning Hurtam bijkans verwoed, en zeide tot zijn volk; werpt dezen toovenaar in de gevangenis; want hij moet sterven, eer hij eten of drinken zal.

De volgende dag werd Amaris wederom voor den koning Hurtam gebracht, die tot hem zeide: gij zijt de vroomste christen die Mahomed op de aarde heeft geschapen, daarom zal ik u vergeven mijns broeders dood, zoo gij uwen God verloochend en in de mijnen gelooven wilt.

Meent gij, zeide Amaris. dat ik mijnen God, die mij met zijn dierbaar bloed gekocht heeft, verloochenen zal, en aan uwe valsche goden gelooven, die kracht nog magt hebben terwijl zij als drek voor Gods aangezicht zijn? Hurtam dit hoorende, werd woedend

op Amaris en gebod een kruis te maken, om hem daaraan te doen sterven.

Toen Amaris hoorde dat hij sterven moest, zoo sloeg hij zijne oogen ten hemel en zeide: Heere Jezus Christus! ik bid U, wil U over mijne ziel ontfermen en bijstaan in den uitersten nood, en laat mij volstandig blijven in het waar geloof, dat ik toch in eeuwigheid niet van u scheide.

Toen deed Hurtam koning Amaris naakt ontkleeden en aan het kruis nagelen. Als Amaris nu aan het kruis hing, riep hij Jezus aan en zeide: Heere Jezus Christus! geloofd en gedankt moogt gij zijn, dat gij mij na dezen dood uw rijk zult geven, alzoo hoop ik door uwe ontferming en genade. Maar ik ben niet waardig, dat ik aan het kruis sterven zal zoo als gij deedt.

Toen zeide Hurtam: in spijt van uwen God zoo zult gij sterven.

Toen zag Amaris op Hurtam en zeide: mijn God en Heere, gij moet dien ongeloovigen hond verpletteren.

Toen toonde God zijne kracht, en Hurtam den koning viel dood achterover en zijn lichaam stooft weg gelijk stof voor den wind, waarover de Turken zeer verwonderd waren.

Dit zag een van des konings Hurtams neven, die een lans in zijn hand had en zeide: deze hond betooverd ons allen, ik zal hem met deze het harte doorsteken, zoo zal hij zijne tooverijen wel vergeten, en stak zoo Amaris in zijn hart. Als hij de speer uit de zijde toog, sprong Amaris zijn bloed op hem en op meer dan 30 Turken, die allen razend werden en langs de straten liepen als dolle honden. De andere Turken dit ziende sloegen ze allen dood. Daarna

wierpen zij het kruis ter aarde en sleepten Amaris doode ligchaam langs de straten, tot in de straten waar de christenen woonden, daar lieten zij het liggen. Daarna dooden zij alle de christenen, zonder onderscheid, tot de jonkvrouw van het gasthuis toe. Doch de christenen bestormden toen de stad van Grassis, zoodat zij dezelve innamen en sloegen al de Turken dood; maar die christen wilden worden lieten zij het leven.

De beide koningen Antonius en Hendrik zochten alom naar den Amaris: maar helaas! hij was dood, zoo hun een bekeerde Turk berigtte, waarover zij allen zeer bedroefd waren. De bekeerde Turk bracht hen op de plaats waar het doode lichaam lag, dat zij met hunne tranen besproeiden. Daarna deden zij hem met groote eer en pracht begraven in het gasthuis, waar Plaisante voogdesse was.

De koning vroeg haar, of zij ook iets van Helena wist. Zij antwoordde: Helena heeft vroeger hier eenigen tijd gewoond, is van hier naar Rome vertrokken, daar heeft zij acht jaren doorgebracht, en nu was zij wedergekomen; maar als zij hoorde, dat de stad zou belegerd worden, is zij wederom vertrokken; maar ik weet niet waar heen.

De koningen waren zeer bedroefd dat zij Helena niet konden vinden. Plaisante vertelde den koning het ongeluk hetwelk koning Hartum overkomen was, en over meer anderen die koning Amaris gedood hadden.

De beide koningen verklaarden Amaris voor een martelaar en wilde ter eere van hem eene kerk maken. Als zij des anderen daags beginnen zouden, was de kerk volmaakt.

Amaris zat in het midden van het hooge altaar.

Zij dankte God en maakten een zilveren kast, waar zij het ligchaam in legde, vervolgens gaven zij aan Plaisante het koningrijk.

*Hoe deze koningen voor de stad Sluis kwamen,
welke zij overwonnen,
en de stad Brugge belegerden.*

Nadat de christen koningen zeven weken in de stad van Grassis waren geweest, namen zij afscheid van Plaisante gingen in het schip en zeilden naar Sluis, welke stad zij belegerde en namen gevangen allen die niet christenen wilde worden.

Zij trokken ook naar de stad Brugge, welke zij belegerden. Maar koning Mordian kwam met zulk eene groot leger de christenen bevechten, dat koning Hendrik gevangen naar Brugge werd gebracht.

Hierover was koning Antonius zeer droevig: hij zond een boden naar den bisschop van Tours, berichtte hem dat koning Hendrik gevangen zat.

Toen de bisschop dit hoorde rustte hij een leger uit bestaande uit vijftien duizend gewapende mannen waarna zij spoedig te Brugge aankwamen.

Hij nam Martin en Bricius de twee zonen van koning Hendrik met zich mede.

Toen zij te Brugge kwamen werden zij zeer feestelijk ontvangen van koning Antonius.

Nadat zij een oogenblik gernst hadden, bestormde zij de stad Brugge, maar het mogt hen niet gelukken hem intenenen, omdat hij te sterk was.

Toen koning Hendrik in den gevangenis zat kwam de engel Gods tot hem en zeide: Hendrik houd moed, de Bisschop van Tours is gekomen met uwe twee zonen om koning Antonius te helpen, en zij

zullen u verlossen ook zult gij Helena uwe vrouw, vinden in de stad Tours, maar gij zult nog veel van de ongeloovigen te lijden hebben.

Daarop is de Engel van hem gescheiden en koning Hendrik was zeer verheugd. Den volgenden dag bereidden de christenen zich en bestormden de stad Brugge, welke zij belegerde en versloegen al de Turken die zich niet wilden bekeeren.

De koning Mordian werd christen en liet terstond koning Hendrik uit de gevangenis halen.

Koning Mordian werd Moriant genoemd; en reisde van Brugge met al de christenen tot aan het kasteel waar de Reus woonde en in 't andere de broeder van den reus, die onder de aarde eene groote caverne en gangen had, waardoor men van het eene kasteel in 't andere kon gaan, welke kasteelen de koning Moriant bemagtigde en versloeg de reuzen; doch de eene werd christen.

De christen prinsen gaven koning Moriant de kasteelen en maakten hem eigenaar van den lande; zij reisde weder met Moriant naar Brugge waar zij eenigen tijd bleven.

*Hoe de christenen prinsen Schotland
overwinnen en daar vele tot
christenen maakten.*

Als de christenen prinsen eenigen tijd te Brugge geweest waren, namen zij afscheid van den koning Moriant en gingen per scheepsgelegenheid naar Schotland, waar koning Amaris zijn broeder regeerde, genaamd Gamans die een ongeloovigen Turk was, en een zuster had Ludinne geheeten, die christen wilden worden en het hare broeder niet durfde te zeggen.

De christenen sloegen hunnen tenten voor de stad Nerbonne op, waar de koning Gamans zijn hof hield. Als de koning het leger voor de stad zag, bereidde hij zich ten oorlog, en trok met een groot leger de stad uit en sloeg zoo vreesselijk op de christenen los zoodat van beiden zijde veel volk verslagen werd.

Briectius sloeg koning Gamans zijn eene hand af en had zeker den koning gedood zoo er niet een menigte turken gekomen waren en de koning ontzet hadden.

Briectius en zijn peetom den bisschop van Tours werden gevangen genomen. Toen koning Antonius dit zag wilde hij hen bevrijden, maar helaas! hij kwam te dicht onder de turken zoodat hij ook gevangen werd genomen.

Koning Hendrik en Martin waren hierover zeer ontroerd, doch moesten zich tevreden stellen in den hoop dat zij hen nog zouden verlossen.

Toen de koning Gamans zijn wonden had laten verbinden en in het paleis was aangekomen, liet hij terstond den koning Antonius, den bisschop van Tours, en Briectius den zoon van koning Hendrik voor zich komen, en zweerde hun dat hij zich op hen zou wreken door hen alle drie te doen sterven, omdat Briectius zijne hand had afgeslagen.

Zijne zuster Ludinne dit hoorende zeide: waarde broeder dood deze ijverige christenen niet, ik zou u raden, dat gij hen gevangen houdt, het mogt soms gebeuren dat gij of een van uwe heeren gevangen werd genomen, dan kunt gij die daarmede lossen, zonder enig geld of goed daarvoor te geven, maar indien gij hen dood en heden of morgen zelf door uwe vijanden gevangen wordt, dan zullen ze u ook dooden.

Daarom bedenkt wel wat u te doen staat, eer gij hen doet sterven. Deze raad scheen de koning Gamans zeer goed te zijn; nadat hij zijn zuster bedankt had vroeg hij of zij dezen christenen in de gevangenis liet zetten en of zij zelf de sleutels bewaren wilde, want zij zijn niemand beter toevertrouwd als u.

Toen heeft Ludinne de christenen in de gevangenis gesloten en behield zelf de sleutel.

Hoe de schoone Ludinne den christen Prinsen de stad in handen leverde in den nacht.

Toen de christen prinsen in de gevangenis waren, zoo ging Ludinne met den koning haren broeder ten eten en toonde zich zeer vriendelijk. Als de maaltijd gehouden was, ging haar broeder ten rusten, zij maakte de meening of zij ook ging slapen, maar zij ging naar den kerker, dien zij ontsloot en zeide: ik bid u heeren, dat gij mij wilt zeggen de artikelen des geloofs; want ik moet uwen God beminnen naar mijne wet. Dit hoorde de bisschop en predikte van onzen lieven Heer en het christen geloof, daar zij groot genoeg in vond. Mijne heeren! zeide zij, uwe wet en geloof behaagt mij wel, daarom wil ik een van u allen, dien mij bevalt, tot eenen man kiezen, om dien te trouwen. De bisschop zeide: ik trouwde u, zoo ik geen priester was. Koning Antonius zeide: ik ben ook nog te huwelijken; maar mijn bol is grijs. Toen zeide Ludinne: mijne heeren is deze jongeling gehuwd? Hij is degeen, die mij het meest behaagt, ik begeer hem te trouwen, en ik ben degene die u allen bevrijden kan van den dood. Hierop veranderde Briectius in zijn aangezicht en zeide tot koning Antonius en den bisschop, wat hun goeddunkt dat zoude hij doen. Toen zeide koning Antonius

zoo begeer ik, dat gij haar ten huwelijk neemt, en ik zal u het koningrijk van Constantinopel na mijnen dood overgeven. Over deze woorden werd Briccius zeer verblijd, hierop verloofden zich de twee gelieven voor den bisschop, dat zij elkander trouwen zouden. Nu geleide Ludinne al de christen prinsen in haar kamer, daar zij te zamen zich te goed deden met eten en drinken.

Na den maaltijd geleide Ludinne deze drie prinsen in haar broeders wapenkamer, daar zij hen allen wapende van daar in haar broeders stal, waar zij de beste paarden uit namen, en zoo reden zij met Ludinne naar de poort daar ze de wachters en de poortier slapende vonden die zij allen dooden, namen toen de sleutels en ontsloot de poort.

Briccius reed terstond met de schoone Ludinne in zijn vaders tent en vraagde aan de wachters waar is koning Hendrik, mijn vader?

De wachters van des konings tent ziende dat het Briccius was vergezelschaft met zoo eene schoone jonkvrouw, zijn terstond naar des konings kamer gegaan, zeggende: heer koning! Briccius uw zoon is hier. Briccius zijn vader ziende ging terstond tot hem en verhaalde alles wat hem, koning Antonius en den bisschop van Tours geschied was, en hoe zij allen door de schoone Ludinne uit de gevangenis verlost waren; hoe koning Antonius en den bisschop van Tours de poort der stad open hielden en hen daar verwachtten.

Koning Hendrik was zeer verblijd, hij reed terstond met al de christenen in de stad Nerbonne, waar zij door Ludinne ingelaten werden. Zij staken de huizen in brand, waarover de Turken zeer vertoornt werden, die terstond op de poorten en muren der stad liepen

om de christenen te verslaan; maar de christenen sloegen zoo vreeselijk onder de Turken, dat zij allen ter aarde vielen wat hun tegen kwam; doch die zich wilde laten doopen en christen worden, dien lieten zij leven.

Als koning Gamans dit gerucht hoorde en zag dat de geheele stad in brand stond, zoo ging hij op de muur van zijn paleis, sprong van wanhopigheid in het water en verdronk. Aldus wonnen de christenen de stad: maar de brand werd zoo groot, dat zij al het goed namen dat zij krijgen konden en vlogen in hunnen tenten, daar zij omtrent acht dagen bleven rusten. Zij bedankte Ludinne voor hare groote vriendschap, die zij hun bewezen had. Daarna werd zij door den bisschop van Tours christen gemaakt; maar Briccius trouwde haar niet vóór dat hij Helena zijne moeder gevonden had.

De christenen veroverden vervolgens geheel Schotland en maakten hen christenen. Als zij Schotland voorzien hadden met een pastoor die de nieuwe christenen in het christengeloof zouden onderwijzen, gingen zij allen per scheepsgelegenheid naar Tours, daar zij zeer feestelijk ontvangen werden van alle inwoners der stad, die groote vreugde bedreven met allerlei vermaken, omdat hun bisschop met andere heeren, daar bij mede vertrokken was. die zoo vele gevaren tegen de ongeloovigen geleden en zoo menig land bekeerd hadden, weder gekomen waren.

*Helena wordt in Tours gezien en hereenigd
met hare bloedverwanten.*

Toen de heeren een korte tijd te Tours geweest waren, zoo gebeurde het op een tijd dat Helena naar de rivier ging om water te scheppen.

Daar kwam ook een der stalknechten des konings van Engeland, (die reeds lang in de stad was) om de paarden in het wed te brengen. Toen deze man zag, dat Helena maar ééne hand had, dacht hij bij zich zelve, »zou deze vrouw misschien onze verloren koningin Helena zijn?“ Daarom ging hij naar haar toe, groette haar beleefd, en sprak: 't Is alsof ik u reeds meermalen heb gezien, waar woont gij toch?“

Helena ontstelde zeer over deze woorden. zij nam hare kruik en liep haastig heen, zonder antwoord te geven.

Nu meende de stalknecht hierin een bewijs te zien, dat hij zich niet vergisten en volgde haar om te ontdekken waar zij woonde. Toen hij echter om den hoek eener straat kwam, die zij had ingeslagen. was zij verdwenen.

De knecht ging terug naar zijn huis, meldde den koning wat hem wedervaren was en zeide dat hij geloofde, dat de arme vrouw niemand anders was dan koningin Helena.

De koning was zeer verblijd over dit bericht en beloofde den stalknecht eene rijke belooning, inzien hij de koningin opsporen en bij hem brengen zou.

Verblijd over de hoop zijne gemalin op het spoor te zijn, terwijl hij zijne twee zonen reeds gevonden had, schreef den koning eene brief aan den hertog van Glocester en zond dien met een bode naar Engeland.

*Hoe de bode van koning Hendrik op weg
naar den hertog van Glocester
in det bosch verdwaalde, en daar den
kluizenaar Felix ontmoette
welken hem weder dën rechte weg wijsde.*

De bode stapte flink door, tot hij in een groot bosch kwam, waar hij verdwaalde; langen tijd liep hij her- en derwaarts en ontmoette geen mensch wie hij den weg had kunnen vragen. Gelukkig hoorde hij eindelijk den klank eener bel, en liep dien kant uit tot hij bij de hut van een kluizenaar aankwam. De hut werd bewoond door Felix, den kluizenaar, die Helena's zonen had opgevoed. De bode vroeg Felix hem den rechten weg te wijzen en deelde hem de reden en het doel zijner reis mee, alsook dat zijn heer, koning Hendrik van Engeland, na jaren lang zoeken, nu het spoor zijner gemalin had gevonden, en zijne twee zonen, Martin en Briccius, reeds gevonden had; een kluizenaar, die in een groot bosch leefde had de twee kinderen grootgebracht.

Toen Felix de kluizenaar dit verhaal hoorde, was hij verblijd, zoodra hij den bode een eind ver op den rechten weg gebracht had, ging hij van zijnen kant op reis en begaf zich naar de stad Tours, om zijne twee pleegkinderen weer te zien.

Zoodra hij de stad bereikt had, ging hij naar het paleis des bisschops, besteeg de trappen en wilde regelrecht in de zaal gaan, waar de heeren zaten. De portier hield hem echter tegen en wilde hem niet in de zaal laten, omdat hij niet goed genoeg gekleed was, om voor de groote heeren te verschijnen. Maar daaraan stoorde de kluizenaar zich niet; hij duwde den portier ter zijde en liep naar de zaal deur

toe. De portier greep zijn stok en sloeg Felix zoo hard, dat het bloed hem uit neus en ooren stroomde. De andere bedienden, het spektakel hoorende, kwamen toelopen, en bekeken den arme kluizenaar, alsof hij een vreemdsoortig dier was, want zijne kleeding was uit gras en boombladeren gevlochten.

Inmiddels kwam Martin 't huis en bemerkte den oploop van volk voor de deur der zaal. Hij herkende zijn goeden pleegvader dadelijk, drong tot hem door, omhelsde hem en noemde hem hartelijk welkom in Tours.

De kluizenaar was zeer verheugd toen hij Martin zag; „lieve zoon, hoe gaat het uw en uw broer Erm?“ vroeg hij. — „Het gaat ons goed, lieve vader,“ antwoordde Martin; „mijn broer en ik zijn nu gedoopt; ik heb den naam Martin gekregen en mijn broeder den naam Briccius.“ Nu nam hij Felix bij de hand, berispte den portier over zijn onbeschoft gedrag, en bracht den kluizenaar in de zaal waar zijn broer Briccius was, die den grijsaard ook terstond herkende, hem om den hals viel en hartelijk kuste. Zij traden alle drie naar de tafel waar de koningen Hendrik en Antonius zaten, die het drietal met verbazing hadden aangezien. „Lieve vader,“ sprak Briccius tot den koning; »ziehier den braven man, die ons tot ons zestiende jaar als een vader heeft gehoed en gevoed, nadat hij ons, als hulpelooze kinderen, uit de klauwen der roofdieren had verlost.“

De koning verwelkomde den kluizenaar recht hartelijk, — dankte hem voor de liefde en zorg die hij zijne zonen bewezen had en noodigde hem uit om mee aan tafel te gaan. De kluizenaar raakte de kostelijke spijzen echter niet aan, maar voedde zich met wortelen, die hij uit het bosch meegebracht had.

Hij deelde ook den koning alles mee, wat hij van zijne zonen wist.

Nadat de kluizenaar eenige dagen te Tours bij zijne pleegkinderen vertoefd had, nam hij van hen en den koning afscheid, en ging weer terug naar zijne kluis in het bosch.

*Hoe koning Hendriks dienaar Helena zocht
en haar in een arm huis vond.*

Als de dienaar van koning Hendrik had gehoord dat hem de koning eene groote belooning beloofde, tenzij, dat hij hem Helena wijzen konden, zoo begaf hij zich naar die straat, waar hij Helena had zien ingaan, en hij zijn paard te drinken gaf. Hij vraagde alom, of daar geene vrouw met één hand woonde, waarop hem het huis werd aangewezen daar Helena te huis was. Hij ging terstond in het huis en vraagde aan de waardin naar de vrouw met één hand, die bij haar woonde; waarop de waardin zeide, dat zij geene vrouw met één hand kende, (want Helena had haar gebeden, dat zij toch aan niemand zeggen zoude waar dat zij was). De dienaar hoorende dat de vrouw onwaarheid sprak, zeide: ik zal u doen sterven zoo gij mij niet zegt, waar zij is, want ik weet wel dat zij hier woont; dus verklaar mij de zaak, of ik zal aan den bisschop en de koningin over u klagen.

De waardin dit hoorende, werdt bang en uit vrees van den dienaar met hetgeen hij haar bedreigde riep zij hem in huis, en wees hem op een oude kist, daar Helena zich in verborgen had. Als Helena hoorde dat zij door de waardin verklapt was, zoo sprong zij terstond uit de kist, viel voor den dienaar op hare knieën, hem biddende om Gods wil, dat hij haar toch wilde laten gaan, want dat hij met hare dood niet

geholpen was, dit zeggende werd zij zeer bedroefd. Den dienaar dit ziende nam haar zeer vriendelijk bij de hand en zeide: genadige vrouw! ik bid u, staak uw bitter weenen, ik zweer u bij mijne krijgsdienst dat u geen onheil zal geschieden; maar u zal veel meer eer en reverentie gedaan worden van al de prinsen en heeren, dan u nog nooit gedaan is. Daarom wil niet meer weenen, maar ga met mij naar des bisschops paleis, daar uw heer vader, uw man en uwe twee kinderen zijn, welke met een groot verlangen op u wachten.

Als Helena hoorde dat zij haar twee kinderen zien zoude, welke zij meende dat die door de beesten verslonden waren, zoo vergat zij al haar tijdens droefheid, en is zoo met den dienaar naar des bisschops paleis gegaan, daar haar vader en haar man was. Zoodra koning Hendrik haar zag, riep hij met luide stem tot Martin en Briccius; kinderen ziet hier uwe moeder, mijn vrouw en koning Antonius dochter! koning Hendrik nam haar in zijne armen, kuste haar zeer vriendelijk en minnelijk en weende van groote vreugde en blijdschap dat hij haar gevonden had. De beide koningen kuste haar hartelijk en vroegen haar om vergiffenis over het ongeluk dat zij haar aangedaan hadden, hetwelk Helena hun zeer minnelijk vergaf. Daarna deed de koning haar kleeden zoo als een vorstin behoort. en deed uitroepen overal waar zij haar gekend hadden dat Helena, dochter van koning Anthonius van Constantinopel en Echtgenoot van koning Hendrik van Engeland, weder gevonden was.

*Hoe een Engel koning Hendrik in zijn droom
vertoonde, dat Martin de hand zijner moeder
weder zoude aanzetten;
en hoe Briccius de schoone Ludinne trouwde.*

Des nachts daarna als Helena was gevonden, zoo droomde koning Hendrik dat er een Engel voor hem stond; zeggende tot hem: gebied uwen zoon Martin en gelast hem, dat hij zijner moeders hand weder aan hare arm zet; en is van hem gescheiden. Des morgens vroeg stond koning Hendrik op, en ontbood zijnen zoon Martin en zeide hem, dat een Engel hem bevolen had, dat hij de hand van zijne moeder aan hare arm zoude zetten. Als Martin dit hoorde, verblijde hij zich zeer en ging dadelijk naar zijne moeder, die hij vertelde hetgeen zijn vader in een droom gezien had, de koningin dit hoorende werd zeer verheugd over die schoone droom. Daarna op hun knieën, den zegen van den hemel afsmeekende, deden zij den hand, welke Martin zoo zorgvuldig bewaard had, verbinden en onder de zegen Gods, welke 's menschen wege leidt, genas de hand boven aller verwachting, zoo zelfs dat er geen litteeken overbleef, alsof de hand nooit ware gescheiden geweest.

Daarna trouwde Briccius met groote pracht en weelde de schoone Ludinne. Als nu de dagen der bruiloft ten einde waren, zoo maakten zij zich gereed om naar Rome, tot den Paus Clement, Helena's oom, te vertrekken, koning Antonius en koning Hendrik benevens Helena met hare beide kinderen. Martin en Briccius namen met veel teedere aandoeningen afscheid van den bisschop, hem hartelijk dankende voor de goede gunst die hij hun allen bewezen had. Hierop

vertrokken zij in vollen vreugde naar Rome, vooraf in de stad Grassis aankomende, werden zij aldaar zeer feestelijk door de koningin Plaisante ontvangen, want Helena had te voren veel conversatie met haar gehouden.

Plaisante vertrok ook met hen lieden naar Rome, daar zij door zijne heiligheid Paus Clement, met groote blijdschap ontvangen werden. Als nu de heeren eenigen tijd te Rome doorgebracht hadden, zoo nam koning Antonius hartelijk afscheid van zijne dochter Helena en al de overige vrienden. en keerde naar zijne rijkstad Constantinopel terug, Briccius en de schoone Ludinne vertrokken mede met hem. Nadat zij vele dagen te Constantinopel, in de beste gezindheid doorgebracht hadden, is koning Antonius in hoogen ouderdom ontslapen, en werd met groote pracht en staatsie in zijn rijkstad zeer vorstelijk ter aarde besteld.

Briccius welke tot troonopvolger van Constantinopel benoemd was, werd door zijne onderdanen met veel eerbewijzing ontvangen en regeerde het land jaren lang. als een wijze, rechtvaardige en vrome vorst, waar de koningin Ludinne, zijne lieve gemalin het hare ook heeft bijgedragen.

Koning Hendrik van Engeland, gaf zijn troon over aan zijn zoon Martin. De jonge koning werd te Londen gekroond en bij deze gelegenheid vierde het gansche land feest. Ook hij regeerde met beleid en rechtvaardigheid, zoodat zijn volk hem oprecht lief had, tot vreugde van zijne ouders.

De trouwe hertog van Clocester bleef den jonge koning een trouw raadsman en vriend, zooals hij voor koning Hendrik ook steeds een trouw en eerlijk dienaar was geweest. Hij stond hoog in eere bij

zijn volk en zijn vorst en bereikte een hoogen ouderdom.

Koning Hendrik en Helena vestigde zich te Rome en bleven daar tot aan hun dood, Zij deden veel goed aan het arme volk, en toen zij hoog bejaard stierven, werden zij algemeen betreurd en hun naam werd steeds in eere gehouden tot op onze tijd toe.

